A vertical photograph of a forest. In the background, a large, rounded mound covered in light green moss or lichen sits on a forest floor. The foreground is filled with dense, vibrant green foliage, including various shrubs and trees. A stream flows through the lower part of the frame, reflecting the surrounding greenery and sky. The overall atmosphere is serene and natural.

NYA METODER FÖR ATT TRYGGA MÅNGFALDEN

Programmet för mångfalden i skogarna i
södra Finland

Heikki Nikki/Lka

Frivilliga, flexibla metoder

Som en del av Finlands nationella skogsprogram godkände regeringen hösten 2002 ett handlingsprogram för att trygga mångfalden i skogarna i södra Finland, västra delen av Uleåborgs län och sydvästra Lappland. Genomförandet av programmet påbörjades genast.

Tyngdpunkten i programmet ligger på återställande och skötsel av naturvärdena hos nuvarande naturskyddsområden, på skötsel av skogsnaturen i ekonomiskogarna och på forskning som gäller dessa. Då det gäller privatskogarna koncentrerar sig programmet på frivilliga åtgärder där tryggnaden av mångfald, skogsbruk och annan använd-

ning av skog sammanjämkas. Dessutom ger programmet förslag till omfattande lokalt och regionalt samarbete för att kombinera olika användningsformer av skog. Målet är nya, ekologiskt och ekonomiskt effektiva metoder.

Det behövs kunskap, utbildning och rådgivning för att de nya metoderna i programmet effektivt skall kunna tas i bruk. Skogsfackmännens insatser i detta arbete är ytterst viktiga.

Jyrki Mäkelä/Lka

Enligt handlingsprogrammet

- effektivteras återställandet och skötseln av livsmiljöerna i naturskyddsområdena
- utarbetas naturvårdsbiologiska kriterier under våren 2003
- är mera stöd att vänta för naturvärden i ekonomiskogarna
- riktas finansiering till forskning kring skogsnaturens mångfald, bristfälligt kända arter och de ekonomiska och sociala inverkningsområdena som skyddet har
- utreds nya finansieringsmetoder, bl.a. klagor man om det är möjligt att grunda en stiftelse för skogsskydd som skulle stödjas direkt av medborgarna
- fortsätter användningen av Forststyrelsens bytesmarker och intäkter från markförsäljning för anskaffning av nya skyddsområden också efter år 2004.

Nya frivilliga metoder som gäller för privatskogsägare är:

- handel med naturvärden, försöket inleds 2003
- anbudstävling, försöket inleds 2004
- samarbetsnätverk för skogsnaturens mångfald, försöket inleds 2004

Dessutom utreder jord- och skogsbruksministeriet och miljöministeriet möjligheterna att inrätta så kallade naturvårdsområden.

I denna broschyr finns ett kort sammandrag av det centrala innehållet i handlingsprogrammet.

Markku Meriluoto

Utgångspunkten är att trygga livsmiljöerna och deras strukturdrag

Målet med programmet är att bättre kunna trygga de livsmiljöer och strukturdrag som är viktiga för skogliga naturtyper och hotade arter. Åtgärderna riktar sig inte direkt till enskilda arter eller artgrupper, utan till omfattande helheter såsom artsamhällen och ekosystem. Med hjälp av programmet är det möjligt att stoppa den utveckling som leder till att många hotade skogsarter och skogliga livsmiljöer blir allt mera hotade och att förbättra skyddet av dem.

Enligt de nyaste rönen från biologisk forskning är följande strukturdrag viktiga för skogarnas mångfald

- död ved
- bränt eller kolnat trä
- ädla lövträd
- grova aspar

Livsmiljöer som är viktiga, sällsynta eller håller på att bli sällsynta för de hotade arterna är:

- lundar
- moskogarnas successionsskeden med riklig förekomst av död ved
- kärr
- solbelysta åsar och randformationer
- svämskogar och lövsumpskogar
- trädbevuxna kulturbiotoper
- olika successionsskeden av naturliga primärskogar på landhöjningskusten

Simo Hannelius/Mka

Samuli Joensuu

I det första skedet i handlingsprogrammet preciseras dessa kända naturvårdsbiologiska kriterier. Kriterierna behövs bl.a. vid val av lämpliga objekt för de frivilliga försöksprojekten. Den av miljöministeriet tillsatta kriteriearbetsgruppens arbete blir klart i maj 2003.

Naturskyddsområden och skogsnaturens mångfald

De nuvarande skyddsområdena är viktiga med tanke på att öka mångfalden. Under de närmaste åren samlar Forststyrelsen in uppgifter om skyddsområdenas ekologiska värden och ökar dem dels genom *återställande åtgärder av engångskaraktär*, t.ex. genom att återställa dikade kärr i naturtillstånd och genom att på ett konstgjort sätt skapa död ved samt dels med *hjälp av varaktig skötsel*. På detta sätt kan skogarnas naturvärden aktivt bevaras.

Användningen av Forststyrelsens bytesmarker och intäkter från markförsäljning för anskaffning av skyddsområden fortsätter också efter år 2004. Forststyrelsen tar i sin verksamhet naturens biologiska mångfald i betraktande ännu bättre än tidigare och utreder naturvärdena på skyddsmässigt värdefulla områden. Också planeringen av statsägda strövområden och kommunernas rekreationsskogar effektivteras för att integrera skogsbruk, ekologi och användningen av skogar för rekreation.

Skogsägaren får flera nya möjligheter

Programmet för mångfald erbjuder flera nya möjligheter för en privat skogsägare att trygga den biologiska mångfalden på egen mark. Dessa möjligheter är handel med naturvärden, anbudstävling och samarbetsnätverk. Alla är frivilliga för skogsägaren och en del baserar sig på omfattande lokalt eller regionalt samarbete. Om ett avtal görs för en bestämd tid fortsätter användningen av området efter att avtalsperioden löpt ut på det sätt som markägaren önskar.

Enligt flera opinionsundersökningar har skogsägarna en positiv inställning till tryggandet av naturvärdena i de egna skogarna. De nya metoderna erbjuder en möjlighet att omsätta detta i praktiken. Man måste dock skapa spelregler innan dessa nya metoder för att trygga mångfalden kan tas i bruk. Därför startar miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet på basis av ansökningar försöksprojekt i olika delar av landet. Man kommer offentligt att kunna ansöka om finansiering av dem.

Handel med naturvärden

Vid handel med naturvärden får skogsägaren ersättning för att han eller hon bevarar eller ökar naturvärdena i sin egen skog. Skogsägaren kan också låta en skogsfackman utföra arbeten som

tryggar mångfalden. Handeln baserar sig på skogsägarens anbud och ett avtal om handeln kan gälla tillsvidare eller för en bestämd tid. Miljö- och skogsmyndigheterna tar ställning till anbuden på basis av de naturvårdsbiologiska kriterierna och ersättningen betalas av den som köper naturvärdena, staten eller den skyddsstiftelse som man har föreslagit att skall grundas. Handeln med naturvärden har förberetts i vidsträckt och lokalt samarbete i Satakunda. Försöket inleds år 2003. Försöksprojekten kan ansökas offentligt.

Naturvårdsområden

Naturvårdsområden skulle vara områden som inrättas på ansökan av markägaren och där naturvård, skogsvård och skogsbruk samt annat ekonomiskbruk av området sammanjämkas. Om det på naturvårdsområdet finns i naturskyddshänseende värdefulla objekt kan man i skogsbestånd som gränsar till dem vidta mera omfattande skogliga åtgärder endast om de inte äventyrar bevarandet av objektets särdrag.

Sakari Pönniö

Ett naturvårdsområde kan inrättas bara på ansökan av markägaren. Områdena skulle inrättas enligt naturvårdslagen. Skogsägaren skulle då få full ersättning för restriktioner och kostnader som föranleds av inrättandet av området.

Jord- och skogsbruksministeriet och miljöministeriet utreder under år 2003 möjligheterna att inrätta naturvårdsområden.

Anbudstävling

Vid en anbudstävling besluter miljömyndigheterna om hurudana naturvärden som skall tryggas på ett visst område. Om dessa meddelas offentligt. Ifall de naturvärden som söks finns på skogsägarens marker kan skogsägaren delta i anbudstävlingen genom att till myndigheterna meddela under hurudana villkor och till vilket pris han eller hon skulle trygga de naturvärden som finns i den egna skogen. Detta sker t.ex. genom att inrätta ett skyddsområde som stannar i markägarens ägo, genom ett skyddsavtal på bestämd tid eller genom förvärv till staten som ett naturskyddsområde.

Anbudstävlingen är i försöksbruk 2004 - 2005. Skogsfackmännen på försöksområdet hjälper skogsägarna att utarbeta anbud.

Samarbetsnätverk för skogsnaturens mångfald

Skogsägaren kan i samarbete med t.ex. lokala myndigheter eller medborgarorganisationer grunda samarbetsnätverk för skogsnaturens mångfald. Detta sporrar till lokalt, självständigt och frivilligt samarbete för trygghandet av skogsnaturen. Nätverkerna föds av lokalt initiativ och markägaren har en avgörande roll då nätverket byggs.

Ett naturskydds-, friluft- och rekreationsområde eller en ekonomiskog kan höra till samarbetsnätverket, men området behöver inte vara geografiskt avgränsat. Samarbetsnätverket förutsätts vara innovativt, bygga på brett samarbete och växelverkan och syfta till ett nytt slags verksamhetskultur vid tryggheten av mångfald. Nätverkena bör också främja ekonomisk och social hållbarhet.

Försöksprojektet påminner om en anbudstävling, men det är mera omfattande både geografiskt och innehållsmässigt. Projektet varken förpliktar eller begränsar en markägare som inte är med i projektet. Staten beviljar nätverket planerings- och finansieringsstöd. Jord- och skogsbruksministeriet inleder försöket i samarbete med miljöministeriet år 2004.

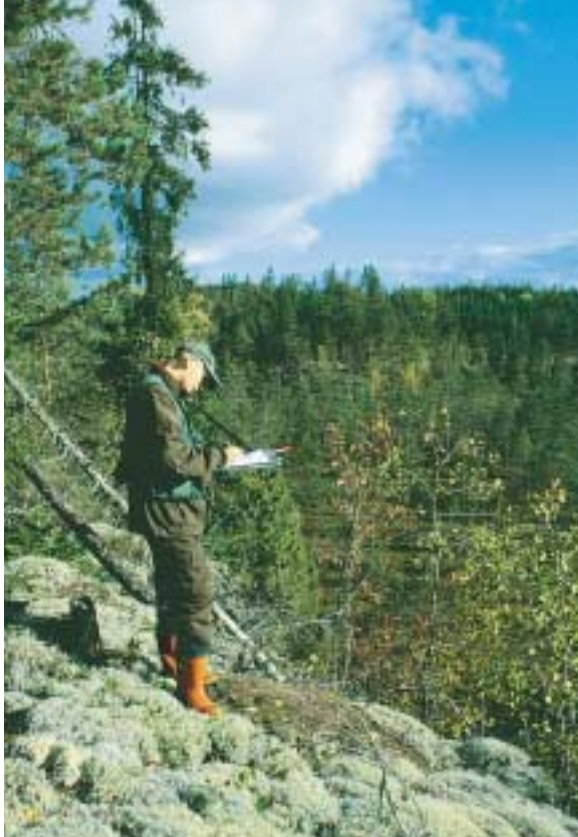
Mera stöd till naturvården i ekonomiskogarna

Anslagen till naturvård och miljöstöd för skogsbruket ökas stegvis. Samtidigt korrigeras missförhållandena i stödsystemet och vid behov ändras skogsvårdsrekommendationerna. De medel som har riktats till kartläggning av värdefulla livsmiljöer enligt skogslagen används till korrigerat miljöstöd fr.o.m. år 2004.

För definieringen av särskilt viktiga livsmiljöer enligt skogslagen skapas ett förfarande med förhandsbeslut som blir enhetligt över hela landet. Lagen om bekämpning av insekt- och svampskador definierar hur mycket barrträd man för närvarande kan lämna kvar i skogen för att murkna. Med hjälp av undersökningar utreder man om föreskrifterna i lagen är ändamålsenliga å ena sidan för tryggheten av naturens biologiska mångfald och å andra sidan med tanke på förebyggandet av insekt- och svampskador.

Markku Meriluoto

Harri Menna

Forskning, planering, utbildning och rådgivning

Tryggandet av naturens biologiska mångfald effektivteras med hjälp av forskning, planering, utbildning och rådgivning. Skogsbranschens naturvårdsexamen blir permanent och skogsbruksplaneringssystemen utvecklas till att bättre motsvara skogsägarens olika behov. Man kommer att bedöma rådgivningens resultat och utvecklingsbehov. Efter detta beslutar man om hur rådgivningen skall utvecklas. Skogsägarens egna målsättningar kommer att beaktas bättre än tidigare. Forststyrelsen utvecklar sin områdesekologiska planering bl.a. enligt ett förslag som lagts fram av en internationell utvärderingsgrupp.

Under ledning av jord- och skogsbruksministeriet har man startat ett omfattande program för forskning kring skogarnas mångfald och 4,3 miljoner euro har reserverats för att finansiera programmet.

Nya finansieringsmetoder

Utgångspunkten i handlingsprogrammet är att kostnaderna täcks ur statens budget. Behovet av tilläggsfinansiering är totalt 61,7 miljoner euro 2003 - 2007. I budgeten för år 2003 har man lagt till 3,2 miljoner euro för att starta handlingsprogrammet.

Medborgarna har flera gånger uttryckt sin vilja att stöda skyddet av skogarna. Därför har man beslutat att under år 2004 utreda möjligheterna att grunda en stiftelse för skydd av skogar. Medborgare och samfund kan donera pengar till stiftelsen och med dessa medel skulle en del av kostnaderna för programmet finansieras. Avsikten är att utreda också andra finansieringsmöjligheter.

Markku Meriluoto

Esa Marjamäki/Skogsindustrin rf

Programmet för mångfalden lever

Handlingsprogrammet som statsrådet har godkänt är en process som utvecklas i takt med att man får mera uppgifter om och erfarenhet av genomförandet av programmet. Miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet utarbetar år 2006 en helhetsbedömning av de ekologiska, ekonomiska och sociala inverkningsåtgärderna i programmet har. Utgående från helhetsbedömningen utvärderas behovet av ett skyddsprogram enligt naturvårdslagen för skogarna i södra Finland.

Färska uppgifter om handlingsprogrammet finns bl.a. på adresserna:

www.mmm.fi/metso

www.ymparisto.fi/metso

Adresserna kan användas från och med april 2003. På sidorna finns också en uppdaterad lista över ansvarspersonerna i olika projekt och deras kontaktuppgifter.

Ansvariga 1.3.2003

Utarbetandet av naturskyddsbiologiska kriterier

Huvudansvarig:

Projektchef Mikko Kuusinen,
miljöministeriet, (09) 160 07

Delansvarig:

Överinspektör Petri Ahlroth,
jord- och skogsbruksministeriet, (09) 160 01

.....

.....

Handel med naturvärden

Huvudansvarig:

Överinspektör Anna Rakemaa,
jord- och skogsbruksministeriet, (09) 160 01
Överinspektör Arto Tuominen,
miljöministeriet, (09) 160 07

.....

.....

Naturvårdsområden

Huvudansvarig:

Regeringsrådet Hannu Karjalainen,
miljöministeriet, (09) 160 07
Biträdande avdelningschef Pentti Lähteenoja,
jord- och skogsbruksministeriet, (09) 160 01

.....

.....

Anbudstävling

Huvudansvarig:

Överförstmästare Pirkko Isoviita,
miljöministeriet, (09) 160 07

Delansvarig:

Överinspektör Ville Schildt,
jord- och skogsbruksministeriet, (09) 160 01

.....

.....

Samarbetsnätverket för skogsnaturens mångfald

Huvudansvarig:

Överinspektör Sinikka Jalasjoki,
jord- och skogsbruksministeriet, (09) 160 01
Överförstmästare Pirkko Isoviita,
miljöministeriet, (09)160 07

.....

.....

Naturvården i ekonomiskogarna

Huvudansvarig:

Biträdande avdelningschef Pentti Lähteenoja,
jord- och skogsbruksministeriet, (09) 160 01
Naturskyddsövervakare Pekka Salminen,
miljöministeriet, (09) 160 07

.....

.....

Utbildning, planering och rådgivning

Huvudansvarig:

Överinspektör Anna Rakemaa,
jord- och skogsbruksministeriet, (09) 160 01

Delansvarig:

Naturskyddsövervakare Pekka Salminen,
miljöministeriet, (09) 160 07

.....

.....

E-postadresser:

Jord- och skogsbruksministeriet
fornamn.efternamn@mmm.fi

Miljöministeriet
fornamn.efternamn@ymparisto.fi

